

Skånes Vapenhistoriska Förening

Februari 1970

M E D D E L A N D E

Nr 85.

Skånes Vapenhistoriska Förening håller sitt 29. årsmöte fredagen den 27 februari kl. 19.00 på Malmöhus slott, Kungens kammare, enligt nedanstående dagordning:

1. Årsmötet öppnas av ordf. Gad Rausing.
2. Protokolluppläsning och protokolljustering.
3. Styrelsens verksamhetsberättelse för det gångna året.
4. Förslag om godkännande av verksamhetsberättelsen.
5. Uppläsning av kassaberättelsen.
6. Uppläsning av revisionsberättelsen.
7. Frågan om godkännande av revisorernas förslag om ansvarsfrihet för styrelsen.
8. Förslag om ordf. som leder förhandlingarna under valförrättningen.
9. Val av ordf.
10. Val av vice ordf.
11. Val av 4 styrelseledamöter.
12. Val av 2 styrelsesuppleanter.
13. Val av 2 revisorer och 1 revisorssuppleant.
14. Val av valberedningsutskott.
15. Klubban återlämnas till ordinarie ordf.
16. Eventuellt. Diskussion om en tillämnad vapenresa på kontinenten.
17. Mötet avslutas av ordf.

Efter förhandlingarnas slut håller ordf. Gad Rausing ett föredrag över ämnet "Magasingevär med rak slutstycksrörelse".

Därefter enkel måltid antingen på Riddarsalen eller på muséets lilla restaurang beroende på hur många som anmäla sig för deltagande i måltiden. Anmälan om deltagande i måltiden ställes till klubbmästaren Gösta Håkansson telefonkontoret 040/32560 eller till bostaden 040/58778 senast den 25 februari.

GLÖM ICKE ATT ANMÄLA DELTAGANDE I MÅLTIDEN!

Ordinarie vintersammanträdet.

Sammanträdet den 7 sistlidna november var helt ägnat åt vapendemonstrationer och intern vapenauktion. Ordf. Gad Rausing hälsade de närvarande välkomna. Många vapen av olika slag framvisades och en del bytte ägare. Bl a såldes ett dyrbart duellpistolschatull med 2 pistoler och alla tillbehör. Det märktes tydligt att medlemmarna trivdes med att som omväxling med föredrag vara med om möten av denna typ. Efter mötet samlades man till en enkel måltid på lilla slottsrestauranten där trivseln och det skånska gemytet i hög grad glädde de närvarande. Många mera personliga vänskapsband knötos säkert vid detta tillfälle. Mötet avslöts av vice ordf. Hartvig Fleege.

E. A. Christensen.

IN MEMORIAM.

Veteranledet glesnar mer och mer. Det är icke så länge sedan som Vaabenhistorisk Selskabs president Landsdomare Arthur Andersen gick ur tiden. Han var en stor kulturpersonlighet, en kräsen vapensamlare och internationellt känd som vår tids störste kännare av medeltida borgar. Och nu har turen kommit till maskinfabrikant E.A. Christensen - 78 år gammal - även han internationellt känd för sin fantastiska vapensamling. Han var en av Vaabenhistorisk Selskabs stiftare och han tillhörde nästan till sin död Sällskapet presidium. I Skånes Vapenhistoriska Förening ingick han 1947 med undertecknad som fadder. Han var i allra högsta grad tillgiven vårt sällskap och skattade det mycket högt.

Med honom bortgick en av vår tids största och förnämsta vapensamlare. Att i vår tid kunnat åstadkomma en så stor och internationellt känd och märklig samling är nästan omöjligt att förstå. Den omfattar sällsynta vapen av högsta kvalitet. Han hade redan från unga år ett stort vapenintresse och hans goda ekonomiska förhållanden gjorde, att han kunde besöka de stora internationella vapenauktionerna på kontinenten och i England, varifrån han hemförde många förnäma och sällsynta dyrbarheter. Han kom här även i kontakt med nutidens största vapenkännare och vapensamlare, särskilt i Frankrike såsom bl a Charles på Musée d'Armée i Paris samt den nu bortgångne storsamlaren Paulhac, som hade en av de största samlingarna i Europa. Den lär vara donerad till Franska staten.

Christensens stora passion var tidiga vapen, vikingasvärd samt speciellt medeltida riddarsvärd. Denna del av hans samling är långt över det vanliga måttet i en enskild samling i vår tid. Många har sagt, att den är helt värdig ett museum. Hans "register" omfattade nästan hela skalan av västerländska blankvapentyper från medeltiden över renässansens och barockens utsökta "Prunkwaffen", värjorna och de eleganta smala rappirerna med sina med silver och ädla stenar försedda korgfästen till 1700-talets degenererade värjor av rokokotyp med colichemarde- och stukatklingor och nyklassicismens sena typer. Samlingen omfattar cirka 400 nummer, är numera vapenhi-

storiskt undersökt och klassifierad av expertis, dr. phil. Ada-Bruun-Hoffmeyer, numera bosatt i Spanien, i hennes år 1968 på Vaabenhistorisk Selskabs förlag under titeln "Gammelt jern", karakteristiskt titelnamn valt av "jernmannen" Christensen. Redan i sin doktorsavhandling "Middelalderens tveeggade svärd" 1954 hade Ada Bruun-Hoffmeyer fått mycket stoff just från Christensens samling av medeltida svärd.

Själv hade vännen "E A", som han kallades i den intima vänskapskretsen ett "röntgenöga" då det gällde vapenförfalskningar. Genom sin förbindelse med Schedelmann, vilken i sin tidning "Connaissance" avslöjat tidernas störste vapenförfalskare

Conrad/Kahlert blev han uppmärksam på allt vad dessa två hade frambragt.

Men trots att "E A" var den nyktre iakttagaren fanns bakom detta en viss romantisk åder, som gav sig till känna vid vissa tillfällen. Han brukade säga att en vapensamlare skall icke bara känna sina vapen utan även hur de skola användas. Hans blick såg gärna bakom vapnet även dess bärare. Bakom vikingasvärdet såg han den bistre nordiske vikingen-äventyraren. Och bakom det raka medeltida korsvärdet skymtade fram den "frankiske" korsriddaren kämpande mot Sanheribs saracener med sina halv-mänformiga sablar. Icke minst älskade han den "kvinnlige" riddaren Jeanne D'Arc och hennes heroiska kamp för Frankrikes konung Charles VII mot engelsmännen. Men också intresserade honom renässansens och barockens eleganta överdrivet klädda och skickliga fäktare som t ex den kroknäste, häftige men djupt sorgsne duellanten Cyrano de Bergeraque sådan han tolkas av E Rostand i dennes heroisk-burleska drama, där han i den dramatiska slutscenen drager sin värja mot allt ont i världen, vacklar och döende tappar sin värja, kämpar "för fjädern i min hatt".

De rent militära, normerade värjtyperna samlade icke Christensen. Som framgår av det sagda var det den enskilde riddarens och gentlemannens vapen hans intresse. I hela hans samling fanns egentligen endast 2 militärvärjor som han högt älskade. Den ena var den danska pallaschen för officer vid Livgardet till häst m/1772 med sitt utomordentligt vackra fäste i purt silver samt den svenska drabantvärjan i "Tönningen"-typ, som han särskilt älskade och skattade som en av de förnämsta värjorna i sin samling. Men bakom låg nog något av hans romantiska läggning, dels för att han visste att denna värja var av fäktexperter betecknad som den bäst konstruerade och kanske också att den förts av krigshistoriens förnämsta och effektivaste ryttaretrupp Carl XII:s drabantkår.

Trots sin stora vapenkunskap har Christensen aldrig framträtt inför offentligheten som föredragshållare. Han tillhörde de stilla och ödmjuka i sin kunskap. Man kan här gott på honom tillämpa de latinska orden: NON HABERI SED ESSE. Han ville vara men icke synas.

E A var också en mycket god och hjälpsam människa och intill döden en trofast vän. Det var han också mot sina egna underlydande.

I ett 25-tal år har jag haft förmånen och glädjen att tillhöra hans allra närmaste vänskapskrets. Många av dessa är nu borta. Sedan Arthur Andersen gick bort finnes endast två kvar av denna krets, nämligen den kände vapenhistorikern Holger Jakobsen i Köbenhavn, 78, och undertecknad som den till åren äldste.

Nu får man aldrig mera se den Christenska vapensamlingen i sin gamla miljö i det

förmåna av övriga konstskatter fyllda hemmet. Hans goda minne bevaras djupt i mitt inre.

Jag drager min värja och riktar dess spets mot den öppnade graven som en sista hönnör och tack för trogen vänskap och vapensamhörighet.

SIS SALVUS.

J. Folke Herrström

Vapenhistoriska notiser.

Av

Hartvig Fleege

Intresseundersökning för en vapenhistorisk resa.

Inom Föreningen planeras för hösten - med reservation - en vapenhistorisk resa på cirka en vecka med buss. Priset är beräknat till cirka 500:- kr per person, frukost och en måltid inkluderade, liksom färje- och biljettavgifter, vid ett deltagareantal av 30 personer och däröver. För att kunna ordna t ex hotellfrågan måste Föreningen ha en preliminär uppgift - som ännu så länge inte förbinder till någonting - angående antalet deltagare.

Programmet omfattar bl a besök på Lakenhal muséet i Leiden, Musée de l'Afrique Centrale i Tervuren vid Bruxelles, Musée de l'Armée i Paris, Musée de Liege, Liege, Klängenmuseum i Solingen, Luftwaffenmuseum, Uetersen/Holstein. Föreningen är dessutom inbjuden speciellt att besöka den tyska marinens historiska samlingar vid Sjökrigsskolan utanför Flensburg.

Besök med korta genomgångar göres vid slagfälten vid Waterloo, kring Verdun och om tiden medger vid Bornhöft och Gadebuch. Dannevirke kommer att beses.

Planerad rutt Trälleborg-Travemünde-Leiden-Bruxelles-Paris-Liege-Hamburg åter via Danmark och Bältbroarna. Danska vänner, vilka önska delta, kunna alltså stiga av under vägen, om de på det sättet få det bekvämare med hemresan.

Detta är en resa, planerad helt i egen regi och ingen standardresa för en resebyrå. Oss veterligt är det den första resa, som helt planerats för vapenhistoriker och forskare per buss. Damerna kommer inte att glömmas bort. Under uppehållet i Paris - en och en halv dag - avses en dag för shopping under sakkunnig ledning, medan herrarna ägna sig åt Napoleon och Jeanne d'Arcs minnen.

Bussen är svensk liksom chauffören, vilken har stor vana vid utlandsresor.

Giltigt pass erfordras, däremot ingen visering.

Föreningen ber medlemmar med familjer och vänner och kanske alldeles speciellt våra kära vänner från Danmark vara välkomna till denna resa.

Preliminära - ej bindande - anmälningar helst före den 1/3 till Kapten Hartvig Fleege, Nils Forsbergsgatan 11, 217 54 Malmö eller telefon 040/69406, säkrast före torsdag före kl 11.30.

Nya kollektiva medlemmar

Det är med speciell glädje, som Föreningen ber att få hälsa två nya medlemmar välkomna i vår krets:

Officerskåren och underofficerskåren vid Malmös eget regemente

Kungliga Skånska Luftvärnsregementet

Vår fredsorganisation 1939 räknade två luftvärnsartilleriregementen, som det långa namnet då lydde, ett i Karlsborg och ett i Linköping, båda nu förlorade. Ur dem uppsattes vid krigsutbrottet och snart därefter bl a ett antal divisioner för områdesförsvar, i Stockholm, Göteborg, Malmö, Sundsvall och Luleå. Det skånska förbandet organiserades på A3 i Kristianstad och har därigenom gamla anor, ända ned till det äldsta svenska artilleriet och Cardells berömda ridande artillerister. Redan 1939 flyttades emellertid denna beredskapsdivision till Malmö, där vårt nuvarande stadsbibliotek blev den första "kasernen". Samtidigt med de fyra andra divisionerna blev den skånska den 1/10 1942 upphöjd till kår under namnet Kungl. Skånska luftvärnskåren och för några år sedan utökades organisationen till Kungl. Skånska luftvärnsregementet. Vi hoppas på ett ömsesidigt och gott samarbete.

Den tyska adelns minnesbok

En sammanställning över den högre tyska adelns förluster av olika orsaker under andra världskriget har just utgivits. Den är en fruktansvärd läsning genom att ett så stort antal icke stupade i krig, utan på sina gods, under flykt dödades eller försvunna, delvis veckor efter krigets slut. Slutsiffran närmar sig 9.000 döda.

Bland namnen finnas många, som har direkt anknytning till vår stormaktstids historia eller som på annat sätt hör ihop med vårt land. Dessa komma huvudsakligen från det gamla Balticum och följande må här nämnas med antalet döda familjemedlemmar: von Albedyll 1, von Ascheberg 7, Bagge af Boo 2, Baggehuvudt 3, von Barnekow 1, von Ehrenkrook 7, von Ekesparre 3, von Essen 2, von Fersen 5, von Gueldenstubbe 3, von Kaulbars 1, von Klinckowström 5, von Königsmarck 3, von Koskull 5, von der Lancken 6, von Ledebur 14, von Liewen 4, von Lindequist 4, von Manteuffel 15, von Maydell 25, von Platen 13, von von Samson-Himmelstjerna 6, von Scheven 3, von Schlippenbach 1, von Taube 4, von Schmiterlöv 2, von Schwerin 23, von Stackelberg 20, von Sydow 12, von Tessin 1, von Tiesenhausen 10, von Törne 4, von Vegesack 4, von Wrangel 12. Bland namn, som förekommit "på andra sidan" finnas: von Buxhoeved 9, Prins av Cröy 3, von Pappenheim 1 och von Tilly 1.

Tillägg

Som ett á propos på namnet Albedyll fanns på Carl XII:s tid en Albedyll från det då svenska Balticum. Han var överste för ett värvat dragonregemente, som utmärkt sig i kriget. Efter slaget vid Poltava, som Sverige förlorat mot en dubbelt så

stor rysk armé, marscherade svenskarna i god militär ordning ned mot den breda floden Drjepr till Perevolotjna, där Carl XII i yrande sårfeber sändes över floden, övertog infanterigeneralen Adam Lewenhaupt överbefälet, Den berömde lärde "latin-generalen" tappade fullständigt besinningen och lät mot all militär vana utfråga soldaterna om de ville kämpa vidare eller giva sig fångna. Då gav Albedylls dragoners livkompani det stolta svaret "Varför frågar man oss nu. Tillförne har man aldrig frågat, utan det har hetat "Gå på". Vi kan ej säga att vi skall slå dem, men vi vilja göra allt vad mänskligt och möjligt är". Dessa stolta ord voro typiska för den karolinska andan.

(Redaktören).

Armémuseums meddelanden

har kommit ut med sitt 30:de nummer.

Rutger Moberg skriver spännande om slaget vid Stäket 1719, där sörmlänningarna skötte sig så väl vid försvaret av huvudstaden, att de än idag på årsdagen av slaget får föra sin regementsfana i högvakten genom Stockholm.

Heribert Seitz ägnar en rad utländska motsvarigheter till vårt Armémuseum en artikel och det är av speciellt intresse att där se hur många av dessa vår Förening också uppehåller kontakter med.

Traditionsvården inom den österrikiska armén ägnar Carl Herlitz en trevlig artikel. Här må kanske i sammanhanget framhållas, att jag forskat litet i om något i traditions hänseende finnes kvar av det gamla IR 60, som hade namnet "Wasa" efter Gustaf IV Adolfs son, som blev fältmarkslöjtnant i den österrikiska armén. Regimentet var emellertid ungerskt och ingen tradition från det finnes kvar - men i Wien finnes ännu en gata vid namn "Vasagasse".

Ett par kortare artiklar av Seitz och Arne Danielsson om fanor och flaggor avslutar innehållet, frånsett givetvis de många i och för sig mycket intressanta interna uppgifterna från muséets verksamhet.

Rustning på frimärke

I Innsbruck har hållits en utställning över Kejsar Maximilian I, 1459-1519, kallad "den siste riddaren". Han sökte återuppväcka den döende riddartiden och kombinera in den i renässansen, ett förhållande, som gjorde att under hans tid konstruerade rustningar döptes efter honom till "Maximilianrustningar".

Man sökte i en sådan kombinerad kravet på fälduglighet med den elegans som den civila klädseln hade, men resultatet blev mera dekorativt än lyckat. Rustningarna äro ytterst eleganta, med vulster och räfflingar och åt hjälmen ägnades särskild uppmärksamhet. Den täckte gärna hela huvudet, ibland med en mer eller mindre skräckinlagande ansiktsmask. Rustningarna tillverkades inom det tyska riket med de italienska som förebild.

Det österrikiska postverket har ägnat denna utställning - som naturligtvis ägnar sig även åt andra grenar av denna renässansfurstes verksamhet - ett frimärke i gråblått med övre delen av en av dessa rustningar som motiv. Hjälmén är försedd med salladspringa och långt bakåtdraget nackskydd. Frimärkets valör är 2 schilling och det präglas av den skicklighet, som gjort de österrikiska märkena till så omtyckta samlarobjekt.

P.S. Skattemästaren meddelar att årsavgiften för 1970 kan insändas på närslutna giroblankett, även av skandinaviska medlemmar. Årsavgiften måste vara insänd innan 1 april, med risk att eljest uteslutning sker. Postverkets kvitto gäller. Medlemskort sändes på särskild begäran.

NYINVALDA LEDAMÖTER UNDER JANUARI 1970.

Kungl. Skånska Luftvärnsregementet, Officerskåren, Malmö (Hartvig Fleege)
 Kungl. Skånska Luftvärnsregementet, Underofficerskåren, Malmö (Hartvig Fleege)
 Greve Jörgen Ahlefeldt-Laurvig, president i Vaabenhistorisk Selskab, Rønnemosegaard Bredeved, 4200 Holbaek, Danmark. (J. Folke Herrström)
 Representant Gösta Christersson, Carl Hillsgatan 3 B, 211 56 Malmö (Hartvig Fleege)
 Entreprenör John Erik Lindblad, Ellenborgsvägen 93, 212 52 Malmö (Hartvig Fleege)
 Målaremästare Gustav Gustegård, Stora Backegatan 19 B, 215 16 Malmö (Hartvig Fleege)
 Maskinförare Ivar Johansson, Hualtsvägen 5, 285 00 Markaryd (Waldemarsson)
 Herr Ejnar Nilsson, Olsatorpet, 283 00 Osby (Ingvar Månsson)
 Expeditionsvaktmästare Oskar Sjögren, 310 35 Åled (Gustav Andersson)
 Herr Karl Oskar Sjögren, 310 35 Åled (Gustav Andersson)
 Sekreterare Per-Axel Hylta, Hökvägen 11, Uppåkra, 222 45 Lund (Jan Ståhl)
 Köpman Kurt Jangenfors, Skogsvägen 15, 285 00 Markaryd (Waldemarsson)
 Intendenten vid Malmö Museums historiska avdelning, fil.lic. Frans Carlsson, c/o Malmö Museum, Malmö.

Bilagor: 1 medlemsförteckning
 1 giroblankett